

Behatolási pontok

Az esztergomi Bazilikát, Pest belvárosát és Kispest utcáinak négyzethálóját elhagyva földet érünk az aszfalton. Világvonalamat ismét összebogozom tízmillió magyaréval – szanaszét vetülő árnyékom a helybeliek és az ide száműzöttek árnyékában el-elakadva követ majd. És mikor távozom, árnyékom (akárcsak lépteim) lenyomata ott marad a járdákon és az utcák kövén, ablakok és ajtók félfáin, mélyen vésve, láthatatlanul, de örökké. A tinta, amellyel ezt rovom, ennek az árnyéknak a metaforája.

* * *

Másnap reggel az Allee-ban bámulom a járókelőket, ahogy boltról boltra cikáznak, és elképzelem, milyen lenne, ha csak az árnyékuk látszódná. Vagy ha ők maguk saját árnyékaik árnyékai lennének.

* * *

A felismerés hamarosan elfedi a megismerést. Két évvel ezelőtti emlékeimet a jelennek feszítem. Milyen könyveket nézegettem a Libriben? Mit rendeltünk és melyik kávézóban? Követem saját halvány nyomaimat, újra ott hagyva őket az utókornak.

* * *

Egy szabadtéri kiállításon Rozsda Endre festményeinek reprodukciói sorakoznak – szemek és páfrányminták átfedései. Vajon milyen lenne, ha ezek a formák a háromdimenziós térbe kilépve összekevernék árnyékukat a Várfok utca kecses íveinek árnyékával?

* * *

A Memento Parkként emlegetett szovjet zen kertben beszédek felvételeiből harsog a semmi, szemüveges tisztviselők hunyorognak a napon, a halálukban is számkivetett hősök pedig tovább hajszolják megkövült ideáikat. Mindössze ketten vannak a parkban – kezdünk olyan korba érni, amelyben e másik kor emléke már egészen elfakult, és ennek az emléknek emléke mint valami kellemetlen rejtély vetül ránk. Tíz év múlva talán a park ismét csak park lesz, visszatérve kutyaszaros gyökereihez, a kommunista szobrok pedig szép rendbe állítva porosodnak majd valahol egy raktárban, őrizve maguk közt a hitet.

* * *

A gonosz tekintete legtöbbször áthatolhatatlan. De ez talán némi vigaszt is nyújt az embernek – hiszen így lehetetlen, hogy osztozzunk vele vágyainkban, hibáinkban és emberségünkben.

* * *

Ahol az ember gyakran megfordul – például ebben a kávézóban a Várhegyen –, ott felhalmozódnak az ember árnyékai, és visszatértekor lelkesen üdvözlök. Amikor augusztusban itt jártam, az asztalok ragadtak az izzadságtól. Előtte pedig január volt, a hőszugárzó keservesen küszködött a mínuszokkal. Most, ezen a langyos áprilisi reggelen, alig egy óra alatt egyensúlyba kerül a rendszer.

* * *

A népligeti buszpályaudvarnál pólókat és pulóvereket kínál egy árus – legtöbbször valamilyen nacionalista jelkép díszesleg, hol egy Nagy-Magyarország, hol egy Árpád-sávós zászló. Most épp egy kuncafttal beszélget az eladó. Kínai. A magyar szavakat csak nagy nehézségek árán tudja kipróbálni.

* * *

Nyolcvanöt kilométerre délre Báron László képe Kecskemétet mint a „homokra épült várost” ábrázolja. Talán Kecskemét várostérképe ihlette ezt az absztrakt víziót, amely tele van ragasztva a kopár szík hevével égő különféle színű homokkal.

* * *

Negyedszer járok ebben a „gótikus” városban (a kecske angolul „goat”), amelynek címeréről egy kecske mekeg ránk. Mentemben olyan érzés fog el,

mintha saját magamon haladnék át. Ebéd gyanánt összevetem a történelem két jelentős vega burgerét – ezt a mostanit, és azt, amelyet hat éve ettem itt, (minden bizonnyal) ugyanezen a padon, és (minden bizonnyal) ugyanerről a tálcáról... A mostani burger negyvenöt éves önmagam kísértetét táplálja, miközben múltbéli másának kósza szelletén rágódom ötvenegy éves fogaimmal.

* * *

Egyedül vacsorázom itt, amit a Hotel Aranyhomok éttermének hittem, de kiderült, hogy csak a bár. A *Hotel California* szól az Eaglestől, míg én a szállodai személyzet túlerejével küzdve tömöm magam. Ebben az úgynevezett „wellness” üdülőben egy üvegfalon át nézhetem, ahogy a fehér köntösbe bugyolált hájas testek szanaszét pancsolnak a fürdőben. Ők is a Hotel California ritmusára táncolnak; mintha két külön akváriumba zárva lubickolnánk.

* * *

Nagycsütörtökön egy fehér lepellebe öltözött menet vonul át a főtéren, be a Nagytemplomba. A harangkongás interferál a városháza óratornyából zengő Kodály-dallammal. Kora április van, de már forrósodik a Puszta. A menetet keresztezi egy fiatal nő ujjatlan felsőben, és napszemüvegét megigazítva szemléli őket. Az egyik oldalon a tisztaság és erkölcs, a másikon a test és kísértés – két konkurens stratégia a tűző nap melegével szemben.

* * *

A gót kecskék városának kóróján mintha még ma is ott kérődzne az alapító kecskék szelleme. Szinte látom, ahogy magasztosan kiléptetnek a térre, és elégedetten szemlélik a csupasz majomivadékok kultúráját, amely büszke civilizációjuk hagyatékán épült. Árnyékuk táncot lejt a kacskaringós kóróéval – a város innen nézve csak egy maroknyi jurta; bármikor le lehetne bontani és visszavinni a Kárpátok mögé.

* * *

Huszonnyolc kilométerrel délebbre az április eleji nap gyilkosan tűz Kiskunfélegyházára, és égeti az arcomat már délelőtt tizenegykor. Menedéket keresek egy cukrászdában, ahol a félszeg pincérlány kávé és langyos ásványvizet tesz elém – a kiszáradás szélén állva tiltakozás nélkül elfogadom. Már egy órája itt vagyok. Az ember nem tud itt mást kezdeni az idejével, mint hogy

reggel dolgozni megy, este haza, aztán később vissza a városba egy fagyira vagy sörre. Vártam, hogy a háztetők így tavasszal tele lesznek gólyafészkekkel. De nem. Legalábbis itt a központban.

* * *

Van még másfél óra a budapesti buszig. A helyi múzeum (mezőgazdasági és börtöntörténeti) látványosságait szándékosan elkerülve tovább járom az utcák együgyű hálóját, és csalódottan a kukába hajítok egy sonkacsíkokkal díszített vegetáriánus gombás melegszendvicset, míg a közelben egy kisgyerek hisztizik irdatlanul, amiért az anyukája csalódottan a kukába hajította a fagyaltját. Igaz, már sok ilyen kisvárosban voltam (Makón, Cegléden, Békéscsabán), de ez most egy újabb név, egy újabb hely, egy újabb nem-ugyanott.

* * *

Betérek egy Lira könyvesboltba, hogy vegyek egy Kiskunfélegyháza-térképet – no nem azért, mert valaha vissza akarnék jönni, csak emlékre. Tört magyarsággal nagy nehezen kiderítem, hogy nem árulnak olyat. Az eladó vállat von, és egy polcra bök, rajta magyar kisvárosok térképeinek hevenyészett gyűjteményével. Valamelyikükben bizonyára kapni lehet Kiskunfélegyháza térképét...

* * *

Budapest felé a busz röviden megáll. Épp elég időm van, hogy gyorsan lefotózzam a Pusztát. Az ember mintha a tengert fényképezné – végtelenbe vesző fű és föld, néhol egy szélfogó, egy-egy meszelt házikó, saját miniatűr Pusztája közepén. A táj aztán tovatűnik, de mintha nem térben, hanem időben távolodna, vissza a törzsi ősvilágba. A távolban sehol egy harangtorony, sehol egy kolompoló bolond, csak a terebélyes égbolt, egyelőre visszatartva a vigaszdíjnak szánt Tejút csillagait.

* * *

Hajnalban félálomban hallom Budapest nedves utcáin az autók kerekének surrogását. Itt valahogy álomba ringat – odahaza nem hagyta aludni. Mint-ha az utcazaj is, mint a beszéd, egy másik nyelven lenne.

* * *

A Lánchíd csúcsos árnyékai mint hegyes tűk bökdösik az egymást fényképező turistákat, amint azok átkelnek a hídon bábeli rakományukkal és mennek a dolgukra. Árnyékuk lenyomatát lekoptatják majd a nyomukban érkező turisták lépteit.

* * *

A turista idealista, aki képtelen elhinni, hogy egy-egy hely az ő távozta után is tovább létezne. Az utazó realista, aki tudja, hogy a turista téved.

* * *

Egy bohózatba illő jelenet a világ két legelfuseráltabb szélhámosával – egyikük pénzváltónak, másikuk rendőrnek adja ki magát – kicsit felüdíti a különben steril belvárosi sétát. Két szerencsétlen, neurotikus, rosszul öltözött flótás. Engedékeny sóhajjal káromkodom, és ott hagyom őket – túl félénkek ahhoz, hogy kövessenek. Szinte sajnálom őket – ezt a két időutazót, aki itt próbál pénzt keresni, hogy visszavigye magával a múltba és meggazdagodjon.

* * *

Egy-egy séta számtalan alakot adhat a városnak. A kiszámítható útvonalterv tehát kiszámítható várost hoz létre. Ma nincs sok időm, így be kell érnem a város egy silány hasonmásával. Kávé és sütemény, mint annyiszor, most is enyhíti keserűségemet.

* * *

Tegnap este a zivatar elmosta a dolgok árnyékát. Lehet mondani az esőre, hogy „sötét”? Ez mindenesetre sötétnek tűnt, különösen a kellemes reggeli séta után – ránehezedett mindenre és feketén borult a tovasiető arcokra. Estére aztán egy kicsit visszatért az ősz, hogy mára hűvösebb, frissebb és tisztább legyen az idő. Hideg és meleg, világos és sötét kontrasztjai itt sokkal élesebbek a szokottnál – ez a szeszélyes áprilisban még inkább igaz.

* * *

József Attila szobra még egyelőre ott áll a Parlament előtt. A kormány már egy ideje tervezgeti, hogy megszabadul tőle, és egy Horthy nevű diktátor uralmát felidézve visszaállítja a Kossuth tér egykori pompáját. Részvétellel megcsorítom a szobor bronzkezeit. József Attila eltávolításához magával a Dunával kell szembeszegülni.

* * *

A Nyugatnál egy aluljáróban nincstelen romák kara énekel – vagy inkább vonyít –, dacolva a nyomorral. Gyászos üvöltésük az aluljáróba befúvó északi szél süvítését imitálja. Az ember csontig fagy tőle. Egyszerre megható és iszonyatos; requiem a pokol egy alsó bugyrából. Nem is tudom leírni azt a kétségbeesést, ami énekükből szól – a társadalmi biztonság teljes hiányával sújtott és a paradicsomból végképp kiűzetett szerencsétlenek panaszát. Egész Európa ettől zeng.

* * *

Egyetlen expedíció sem teljes – csupán árnyékok árnyékokkal való taposása. A tényleges, teljes és megismerhetetlen város pedig nem más, mint az összes lehetséges expedíció vektoriális szorzata. Tétova sétáim olyanok, akár egy park fűvén kitergetett térkép felett imbolygó pillangó röppályája.

* * *

Utolsó reggel bedöglök a fényképezőm. Mintha már nem bírná elviselni újabb fényképek gondolatát. Az eddigiek persze ott vannak biztonságban a memóriakártyán, de mégis bosszant a dolog – a semmiből hirtelen a Várhegyen találok magam, megfosztva digitális szememtől, biológiai látásomra utalva. Nagy kihívás ez a huszonegyedik században, a végtelen sok adat és tárhely korában.

* * *

Amikor reggel elindultam, azon aggódtam, mivel fog eltelni ez a hét óra. De a nagyvárosok tér-idő kontinuumában egymásba fonódnak a metroutak, a feketekávék, a panorámák és a csak egy-egy pillanatra látott idegenek, és az ember hosszú napokat képes eltölteni pusztán azzal, hogy fizikailag jelen van. A Korona Kávéházban, a turisták vihara előtti csendben, villámon egy falat meggyes rétesel, érzékeim előrevetítik, ahogy száll fel a gép.

* * *

Ismét a reptéren... Elkezdem rendezgetni magamban a szavak és képek emlékének friss halmazát. Míg további árnyékokat papírra vetve e sorokat írom, egyszer csak elhagy az erőm, és megadom magam a reptér aulájában uralkodó intergalaktikus zűrzavarnak. Aki itt árnyékot keres, csak tükörképet talál.